Handel, bezit en prepareren

Over de Flora- en faunawet in Nederland.

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet richt zich op de bescherming van in het wild levende planten en dieren. Deze folder gaat in op de gevolgen van de wet voor de handel in en het bezitten van dieren en planten en het prepareren van dieren. De folder maakt deel uit van een reeks folders over de Flora- en faunawet.

landbouw, natuurbeheer en visserij

Met de komst van de Flora- en faunawet worden meer inheemse en uitheemse planten en dieren beschermd en is het beschermingsregime strenger geworden. Nieuw in de wet is dat dieren mede beschermd worden omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren voor de mens kunnen hebben. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren. Daarnaast is het niet toegestaan om nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen of te verstoren. Verder is de handel in en het bezit van beschermde dieren en planten en de producten daarvan aan strikte regels gebonden.

Nee, tenzij

De Flora- en faunawet gaat uit van het zogenaamde “nee, tenzij”-beginsel. Bescherming staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. In beginsel is handel, bezit en in- en uitvoer verboden. Alleen onder strikte voorwaarden zijn uitzonderingen mogelijk.

Inheemse en uitheemse beschermde soorten

De Flora- en faunawet heeft betrekking op zowel inheemse als uitheemse soorten. Een groot aantal soorten is aangewezen als beschermde soorten op grond van internationale regelgeving, waaronder de EU-Basisverordening. Daarnaast stelt de Flora- en faunawet ook voor de niet onder de EU-Basisverordening vallende inheemse beschermde soorten specifieke regels.

EU-BASISVERORDENING 338/97

Een groot aantal soorten wordt via internationale regelgeving beschermd.
Voor de internationale handel is vooral CITES van belang. Dit in 1975 opgestelde verdrag staat *voor Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna and flora*.
Het verdrag regelt de internationale handel in bedreigde dier- en plantensoorten en producten hiervan. Inmiddels zijn ca. 160 landen partij bij dit verdrag. De Europese Unie heeft onder meer ter uitvoering van CITES nadere regels opgesteld ter bescherming van dieren en planten. Dit heeft onder meer geleid tot de CITES-Basisverordening, ook wel EU-Basisverordening genoemd, en de daarop gebaseerde uitvoeringsverordeningen. In Nederland heeft deze EU-Basisverordening zijn beslag gekregen in de Flora- en faunawet.

Handel in en bezit van inheemse soorten die niet onder de Basisverordening vallen

De Flora- en faunawet verbiedt het om inheemse beschermde planten en dieren in alle levensstadia, levend of dood, producten van die planten en dieren en ook eieren en nesten in de natuur te verzamelen, te verhandelen, te vervoeren en in bezit te hebben.
Wel kent de wet een stelsel van vrijstellingen, vergunningen en ontheffingen dat uitzonderingen op deze verbodsbepalingen regelt. Deze uitzonderingen dienen onder meer specifieke maatschappelijke belangen zoals wetenschappelijk onderzoek en educatie. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid om in bepaalde gevallen voor handel en liefhebberij vrijstelling of ontheffing te verkrijgen.
De belangrijkste regels zijn:

- Bezit van en handel in inheemse beschermde vogelsoorten (niet zijnde EU-Basisverordeningsoorten) is toegestaan, als kan worden aangetoond dat deze in gevangenschap zijn geboren en zijn gemerkt met de voorgeschreven naadloos gesloten pootring met een uniek nummer.
- Handel in en bezit van inheemse beschermde planten soorten mag alleen als kan worden aangetoond dat deze gekweekt zijn.
- Handel in en bezit van een aantal met name genoemde zoogdieren, niet zijnde EU-Basisverordeningssoorten (zie onderstaand kader), en de wijngaardslak is vrijgesteld, indien deze aantoonbaar zijn gefokt.

Zoogdieren waarvan het bezit van en handel in aantoonbaar gefokte exemplaren is toegestaan:

Aardmuis, boommarter, boomspitsmuis, bosmuis, bosspitsmuis, brandmuis, bunzing, damhert, dwergmuis, dwergspitsmuis, edelhert, grote bosmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, mol, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, steenmarter, veldmuis, veldspitsmuis, vos, waterspitsmuis, wezel, wild zwijn, woelrat.

- Het is toegestaan om producten van wild (fazant, haas, houtduif, konijn en wilde eend) in bezit te hebben en te verhandelen.

- Het is toegestaan om producten van een aantal diersoorten die verkregen zijn in het kader van beheer en schadebestrijding in bezit te hebben (zie onderstaand kader). De handel in deze dode dieren en producten is echter niet toegestaan. Desgevraagd moet kunnen worden aangetoond dat de dieren op geoorloofde wijze zijn verkregen.

Soorten waarvan het bezit van dode exemplaren is toegestaan, indien deze zijn verkregen in het kader van beheer en schadebestrijding. Handel is niet toegestaan.

VOGELS

Ekster, holenduif, huismus, kauw, knobbelzwaan, kokmeeuw, rietgans, roek, spreeuw, Turkse tortel, Vlaamse gaai, waterhoen, zilvermeeuw, zwarte kraai.

ZOOGDIEREN

Bosmuis, mol, veldmuis, vos.

- Het in bezit hebben en verhandelen van producten van een aantal diersoorten (zie onderstaand kader) is toegestaan, indien aangetoond kan worden dat de dieren in kader van beheer en schadebestrijding of op geoorloofde wijze buiten Nederland verkregen zijn. Het gaat hier om soorten die onder meer in het kader van consumptie (internationaal) verhandeld worden.

Soorten waarvan het bezitten en verhandelen van producten onder voorwaarden is toegestaan:

VOGELS

Alpensneeuwhoen, auerhoen, Barbarijse patrijs, bokje, eidereend, fazant, goudplevier, grauwe gans, houtduif, houtsnip, kolgans, korhoen (Britse populaties), kuifeend, meerkoet, moerassneeuwhoen, patrijs, pijlstaart, rode patrijs, slobeend, smient, tafeleend, toppereend, watersnip, wilde eend, wintertaling, zwarte zee-eend.

ZOOGDIEREN

Damhert, edelhert, haas, konijn, ree, wild zwijn.

Handel in beschermde uitheemse en inheemse soorten, die onder de EU-Basisverordening vallen

De Europese Unie (EU) heeft in de EU-Basisverordening regels gesteld aan de handel in beschermde dieren en planten. De regels met betrekking tot de handel in inheemse en uitheemse beschermde soorten van de Flora- en faunawet zijn hierop gebaseerd.

Het betreft hier in- en uitvoer tussen de EU en derde landen en handel binnen de EU. De basis voor de regulering van de handel in deze soorten is een stelsel van verboden en vergunningen. Dit stelsel is gebaseerd op de status die de soorten hebben in de EU-Basisverordening. De Basisverordening heeft 4 bijlagen met soorten, waarvoor verschillende eisen ten aanzien van documenten gelden. In de tabel onderaan deze pagina wordt hiervan een beknopt overzicht gegeven.

Bezit van uitheemse soorten die onder de Basisverordening vallen

Het bezit van alle beschermde dier- en plantensoorten is in beginsel verboden, tenzij er een vrijstelling bestaat of een ontheffing is verleend. Onder de vorige wetgeving afgegeven vergunningen en ontheffingen blijven ook onder de Flora- en faunawet van kracht voor de tijd waarvoor zij zijn verleend.
Indien u beschermde uitheemse dieren of planten in bezit heeft moet u speciaal letten op het volgende:

- Het bezit van levende gewervelde uitheemse dieren genoemd in bijlage A, met uitzondering van vogels, is vrijgesteld indien de dieren aantoonbaar in gevangenschap zijn geboren en

gefokt. Wil men in aanmerking komen voor de vrijstelling, dan moeten de dieren voorzien zijn van een microchiptransponder die voldoet aan de ISO-normen 11784:1996 (E) en 11785:1996 (E).
Wanneer om wat voor redenen dan ook het dier vanwege lichamelijke of gedragskenmerken (nog) niet kan worden voorzien van een microchiptransponder of een ander voorgeschreven merkteken, dient dit door de houder van het dier te worden aangetoond. Pas als door de

BIJLAGE	VOORWAARDEN IN- EN UITVOER EN HANDELSVERKEER BINNEN EU *
A	Handel van uit het wild afkomstige exemplaren van deze soorten is in principe verboden. CITES-vergunningen kunnen verleend worden voor dieren die in gevangenschap zijn gefokt en voor gekweekte planten. Zowel het land van (weder)uitvoer, als het land van invoer moet een CITES-document hebben verleend, voordat transport mag plaatsvinden. Voor handel binnen de EU dient voor vrijwel alle dieren en voor uit het wild afkomstige planten een EU-certificaat te zijn verleend.
B	Handel is in de regel toegestaan mits de vereiste documenten zijn afgegeven. Voor een aantal soorten zijn beperkingen gesteld aan de uitvoer van uit het wild afkomstige dieren en planten, bijvoorbeeld door middel van quota. Voor bepaalde soorten zijn in de EU invoerverboden ingesteld. Voor de invoer in de EU moet altijd een CITES-invoervergunning zijn verleend. Bij de aanvraag voor de invoervergunning moet een kopie van de CITES-uitvoervergunning of -wederuitvoercertificaat van het land van (weder)uitvoer worden overgelegd. Voor de (weder)uitvoer uit de EU moet altijd een CITES-document zijn verleend. Vooraf moet bij het importerende land nagegaan worden of een CITES-invoervergunning vereist is. Voor handel binnen de EU is in beginsel geen CITES-certificaat nodig.
C	De invoer is toegestaan wanneer de importeur een CITES-uitvoervergunning of een CITES-certificaat van oorsprong aan de douane over kan leggen, tezamen met een door hemzelf opgemaakte kennisgeving van invoer. Een CITES-uitvoervergunning is nodig wanneer de dieren of planten afkomstig zijn uit landen die de betreffende soort hebben laten opnemen in Bijlage III van CITES. Voor de (weder)uitvoer uit de EU is een CITES- uitvoervergunning of -wederuitvoercertificaat vereist.
D	Dit betreft niet-CITES-soorten waarvan de invoer in de EU wordt bijgehouden. De invoer is toegestaan wanneer de importeur aan de douane een door hemzelf ingevulde kennisgeving van invoer over kan leggen. Voor de (weder)uitvoer uit de EU schrijft de Basisverordening geen documenten voor.

* Voor persoonlijke bezittingen (o.a. souvenirs) en huisraad gelden andere regels.

Minister van LNV of een overheidsorgaan van een andere EU-lidstaat een verklaring is afgegeven dat het betreffende dier niet met de voorgeschreven microchiptransponder kan worden gemerkt, geldt zo´n verklaring als een vrijstelling van het bezitsverbod. Daarnaast dient er te worden voldaan aan de Administratieregeling, hetgeen betekent dat een administratie van de handel (verkrijging, overdracht, etc.) bijgehouden moet worden.[1]

- Het bezit van levende vogels van uitheemse soorten, genoemd in bijlage A, is vrijgesteld indien de vogels aantoonbaar in gevangenschap geboren en gefokt zijn en zijn voorzien van een naadloos gesloten pootring met een uniek nummer. Zie ook onder het volgende punt. De vogels die per 1 april 2002 in Nederland in gevangenschap zijn geboren en gefokt vallen pas onder deze vrijstelling, indien de vogels zijn voorzien van een door de Minister van LNV afgegeven naadloos gesloten pootring. De vrijstelling geldt eveneens voor in andere EU-lidstaten dan Nederland in gevangenschap geboren en gefokte vogels, die voorzien zijn van een merkteken, dat aantoonbaar overeenkomstig de in die andere lidstaat geldende regelgeving en met inachtneming van de Uitvoeringsverordening[2] is afgegeven en aangebracht. Ook hier dient te worden voldaan aan de Administratieregeling.[3] Het bezit van levende roofvogels en uilen in het veld blijft echter verboden.
- In afwijking van het bovenstaande is het bezit van en de handel in vogels vrijgesteld voor de volgend soorten:

Laysan-taling, zomertaling, witoogeend, roodhalsgans, Hawaii-gans, witkopeend, Wallichs fazant, bobwhite (ondersoort van Noordwest-Mexico), witte oorfazant, bruine oorfazant, Himalaya-glansfazant, Edwards fazant, Swinhoe's fazant, Palawan-spiegelpauw, Elliots fazant, Hume's fazant, Mikado-fazant, rotsduif, roodvoorhoofdkakariki, kapparkiet en kapoetsensijs.

Een naadloos gesloten pootring is daarbij niet vereist en evenmin registratie overeenkomstig de Administratieregeling[4].

- Het bezit van levende dieren of planten van uitheemse soorten genoemd in bijlage B, C of D is vrijgesteld, indien de dieren aantoonbaar in gevangenschap zijn geboren en gefokt of anderszins aantoonbaar in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving zijn verkregen. Voorts dient bij soorten genoemd in bijlage B te zijn voldaan aan registratieverplichting van de Administratieregeling.[5] Voor vogels die zijn voorzien van een naadloos gesloten pootring en de soorten die genoemd zijn in bijlage 1 bij de Administratieregeling geldt dit echter niet. Roofvogels en uilen moeten daarentegen volgens de Administratieregeling zowel geringd als geregistreerd worden.
- De vrijstelling van het bezitsverbod voor uitheemse diersoorten geldt uitdrukkelijk niet voor levende dieren behorende tot de primaten (apen), een aantal katachtigen, de fretkat en voor (producten van) botten van tijgers en hoorns van neushoorns.

Bezit van inheemse soorten die vallen onder de EU-Basisverordening

Voor inheemse diersoorten waarop de EU-Basisverordening van toepassing is geldt dat men voor het bezit altijd dient te beschikken over een ontheffing. Hierbij maakt het geen verschil of de dieren uit het wild afkomstig zijn of gefokt. Voor inheemse vogels die voorkomen op bijlage A van de Basisverordening is bezit toegestaan, mits deze voorzien zijn van een naadloos gesloten pootring en een registratie wordt gevoerd als bedoeld in de Administratieregeling. Dit geldt echter niet voor de havik. Daarvoor is altijd een aparte ontheffing nodig. Voor roofvogels en uilen geldt de vrijstelling van het bezitsverbod niet voor het bezit in het veld.
Voor kunstmatig gekweekte planten geldt een vrijstelling van het bezits- en handelsverbod. Bij import of export van gekweekte beschermde inheemse planten naar landen buiten de Europese Gemeenschap dient men in geval van soorten van Bijlage A een registratie bij te houden als bedoeld in de Administratieregeling.

[1] Het betreft hier de Regeling administratie bezit van en handel in beschermde dier- en plantensoorten. De te gebruiken registers zijn gratis beschikbaar bij LASER.
[2] Betreft Verordening (EG) 1808/2001 van de Europese Commissie waarin opgenomen de uitvoeringsbepalingen van de EU-Basisverordening (EG) 338/97.
[3] Zie voetnoot 1
[4] Zie voetnoot 1
[5] Zie voetnoot 1.

Pootringen

In Nederland in gevangenschap geboren en gefokte exemplaren van de in bijlage 1 bij de ´Regeling afgifte en kenmerken gesloten pootringen en andere merktekens´ opgenomen soorten vogels moeten zijn voorzien van een in Nederland afgegeven gesloten pootring. Informatie over hoe u deze kunt aanvragen is verkrijgbaar bij LASER.

Prepareren van beschermde soorten

Het prepareren van beschermde inheemse dieren mag geen commerciële activiteit zijn. De hoofdregel is dat voor het prepareren van beschermde dieren een prepareervergunning is vereist. Om hiervoor in aanmerking te komen moet de aanvrager met goed gevolg een preparateurexamen hebben afgelegd. De numerus fixus voor het verkrijgen van een prepareervergunning is komen te vervallen.
De Flora- en faunawet kent een aantal uitzonderingen op deze hoofdregel. Voor diersoorten die niet zijn aangemerkt als beschermde inheemse diersoort is voor prepareren geen vergunning vereist. Ook dieren waarvan het bezit toegestaan is (zie elders in deze folder) mogen worden geprepareerd. Daartegenover staat dat dieren van een aantal soorten nooit geprepareerd mogen worden, ook niet door houders van een prepareervergunning. Op dit moment betreft dit verbod de volgende diersoorten:

- alle van nature in Nederland voorkomende soorten amfibieën en reptielen, met uitzondering van de groene kikker en de bruine kikker,
- alle soorten die bij algemene maatregel van bestuur of bij ministeriële regeling als beschermd zijn aangewezen (een aantal soorten insecten en andere ongewervelde dieren),
- alle van nature in Nederland voorkomende vleermuizen en walvisachtigen, en
- bever, otter, hamster, hazelmuis en noordse woelmuis.

In de regel kan de vinder van dode dieren deze afleveren bij een preparateur, die in het bezit is van een preparateurvergunning, met een verklaring van de politie waaruit blijkt dat het dier dood gevonden is en de vinder geen schuld heeft aan de dood van het dier. Dit geldt ook voor roofvogels en uilen. De preparateur bevestigt na ontvangst van het dier het voorgeschreven merkteken aan het dier en schrijft het in zijn register in. Als het preparaat klaar is, bevestigt de preparateur daaraan een nieuw merkteken, met hetzelfde nummers als het merkteken bij ontvangst.

Aanvraag van vergunningen en ontheffingen

De ontheffingen en vergunningen die vereist zijn voor handel in en bezit van beschermde dieren en planten kunnen worden aangevraagd bij LASER in Dordrecht. LASER is een onderdeel van het ministerie van LNV. Bij LASER is tevens het CITES-bureau ondergebracht. Hier kunnen CITES-documenten, EU-certificaten en ontheffingen van de Flora- en faunawet aangevraagd worden voor uitheemse en inheemse beschermde dier- en plantensoorten. In voorkomende gevallen overlegt LASER met de wetenschappelijke CITES-commissie of documenten al dan niet verleend kunnen worden.

Handhaving

In Nederland kunnen de Algemene Inspectiedienst (AID), de politie, de douane en de marechaussee u vragen aan te tonen dat u planten of dieren op legale wijze in bezit hebt, verhandelt of prepareert. Ook controleren zij of er bij handel en in- en uitvoer, waar nodig, geldige CITES-documenten aanwezig zijn. Indien blijkt dat dieren en planten in bezit zijn of verhandeld worden zonder de juiste papieren dan kunnen deze in beslag worden genomen. De rechter kan boetes en/of gevangenisstraf opleggen voor het overtreden van de Flora- en faunawet.

Meer informatie

Voor het aanvragen van ontheffingen en vergunningen en het verkrijgen van registers in verband met de Administratieregeling kunt u contact opnemen met:
LASER Dordrecht
Postbus 1191
3300 BD Dordrecht
Algemeen informatienummer: 0800 2233322

ANDERE BROCHURES OVER DE FLORA- EN FAUNAWET:

- Ter bescherming van onvervangbare flora en fauna. Algemene toelichting op de Flora- en faunawet.
- Jacht en beheer en schadebestrijding. Over de Flora- en faunawet in Nederland.
- Beheer en schadebestrijding. Over de Flora- en faunawet in Nederland.
- Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke. Over de Flora- en faunawet in Nederland.

Op de website van het ministerie van LNV staat uitgebreide informatie over de Flora- en faunawet: (www.minlnv.nl, onder beleidsthema 'natuur' en de link naar 'natuurwetgeving'). Op de site staat de volledige tekst van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen.

U kunt ook per e-mail contact opnemen met de Infotiek van het ministerie van LNV:
infotiek@dv.agro.nl.

Veel informatie over CITES en de EU-verordening kunt u vinden op de websites:

- van de Europese Unie: http://europa.eu.int/comm/environment/index_nl.htm
- van het World Conservation Monitoring Centre (WCMC): http://www.unepwcmc.org/species/trade/eu/database.htm
- van CITES: www.cites.org

landbouw, natuurbeheer en visserij

Mei 2002
Aan deze folder kunnen geen rechten worden ontleend.

UITGAVE:
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

TEKST EN PROJECTCOÖRDINATIE:
ARCADIS i.o.m. het Ministerie van LNV.

VORMGEVING EN PRODUCTIECOÖRDINATIE:
Reprografisch Centrum Westervoort.

Nieuwe paden,
vitale natuur